

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ecclesiastica Hymnodia Libri Tres

Secchi, Anacleto

Antverpiæ, 1634

Cap. III. Attentionis defectus quales.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45942](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45942)

proderit, sibi ipsi noceat, quod esset magna dementia. Cauendi præterea etiam sunt attentionis defectus, quod declarabimus deinceps. Interim supponendum est, illud intercedere inter attentionem & intentionem discrimen; quod intentio pertinet ad voluntatem, & dicitur etiam propositum psallendi, seu precandi. *Intentionis & attentionis discrimen.* Intentio est actus intellectus, quæ propriè est aduertentia mentis sue ad verba, siue ad sensum verborum, siue ad Deum, de qua præcedenti actum est Libro, nunc autem de eiusdem defectibus est differendum.

CAPUT III.

Attentionis defectus quales.

TANTA est in attentione vis posita ad onus diuini Officij rectè explendum, vt si illa deficit voluntariè, corruat omnis labor assumptus à cantantibus & recitantibus Canonicas preces, vt fusè traditum est Libro præcedente, & magis ac magis hoc comprobabitur loco. Dauid huius attentionis acquisitioni maximè studebat, modò illam excitans in principio orationis, modò illam à Deo postulans, modò illam reuocans, si quando abiret. *Dauidis studium circa attentionem.* Quantum ad excitationem, noti sunt psallentibus varij affectus huius sancti Prophetæ ad animam propriam, eam interpellans, vt se ad rectè psallendum componeret ac excitaret. Huius generis insignior affectus videtur ille à diuo Gregorio Nysseno obseruatus ad ea verba, *Exurge gloria mea, exurge psalterium & cithara.* *Psal. 56.* vbi Dauid, sicuti agebat de suaui Hymnorum decantatione in Dei honorem & gratiarum actionem,

actionem, ob ingentia ab ipso Deo accepta beneficia, ita exclamabat: *Exurge psalterium & cithara*. Qui textus, si quantum ad litteram attenditur, inuitat per figuram prosopopœiam instrumenta ista inanimata ad psallendum apta: at à

*Attentio
vera exigit
oris & cor-
dis unio-
nem.*

diuo Gregorio ad sensum mysticum transfertur, & in iis duobus instrumentis considerat duplicem hominis portionem, internam nimirum & externam, quam Dauid excitare volebat ad harmoniam & concentum diuinarum laudum. Nam sicuti in manu Dauidis illa duo instrumenta conueniebant concorditer vnita ad laudandum Deum, ita nisi cor & os concorditer vniantur in Hymnodia, minimè ista poterit Deo esse grata, & placita; quemadmodum grauerit asseruit beatus

B. Laurent.
Iustin. in
Ligno vi-
tæ de Orat.
cap. 6.

Laurentius Iustinianus dum loqueretur de oratione, cuius verba subtexo ad maiorem fidem: *Ipsa est suauissima orationis harmonia, quando vox cognoscitur animo consonare: nam si hæc due res discrepabili sibi varietate dissentiant, nequaquam possunt gratam Deo orationis facere cantilenam.* Vt autem posset Dauid quam sibi proponebat attentionem Deo conseruare, quia nouerat omnem humanam diligentiam futuram inutillem, nisi Deus suam præstaret benignam misericordiæ gratiam, Deum humiliter exorabat, vt hanc sibi concederet gratiam orandi sine euagatione mentis, & dicebat: *Dirigatur Domine oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.* Directam

*Attentio
animi à
Deo postu-
landa.*

postulabat in Deum suam orationem, non distractam, incensoque similem volebat; quia fumus illius aromati, nisi vi maiori impediatur, in sublime rectè tendit, nec deorsum flectitur. Si oratio externis deprauetur cogitationibus, ait san-

Psal. 140.

ctus

*Oratio at-
tenta simi-
lis incenso.*

ctus
tam
tur
tent
cti v
nem.
exor
quod
studi
fer,
scere
per a
re ter
rei fi
dam
xima
hic
expl
cong
tam.
nibu
oster
port
naru
ferre
esse
clam
scrui
conf
tion
diui
dant
hæc

D. Hilar. in
Psal. 140.

ctus
tam
tur
tent
cti v
nem.
exor
quod
studi
fer,
scere
per a
re ter
rei fi
dam
xima
hic
expl
cong
tam.
nibu
oster
port
naru
ferre
esse
clam
scrui
conf
tion
diui
dant
hæc

ctus Hilarius, non dirigitur ad Dei conspectum tamquam fumus incensi. Rectè autem exposcitur & expectatur à Deo hæc cordis perfecta attentio, quia solius est Dei donum. Hinc alij sancti viri, vt se ad attentam disponderent orationem, Dauidem imitari, hanc attentionem à Deo exorabant. De sancto Gregorio Magno refertur, quòd numquam se aut ad diuinarum Litterarum studium, aut ad orationem conferre solitus esset, nisi præmissa oratione ad Deum, vt compescere dignaretur vim & insidias diaboli, qui semper adest paratus orare cupientibus, vt eos puluere terrenarum cogitationum conspergat. In cuius rei figuram describitur in sacra Genesi quorundam populorum, qui dicebantur Allophyli, maxima in sanctum Isaac animi peruerfitas. Nam hic sanctus vir foderat sibi aquæ puteos ad sitim explendam, sed Allophyli eosdem puteos terræ congerie replebant, vt aquam impedirent inuentam. Hanc Allophyliorum improbitatem dæmonibus accommodat idem sanctus Gregorius, dum ostendit, quòd à malignis spiritibus soleret importunis cogitationibus affligi, quando ad diuinarum Scripturarum contemplationem se con-ferret. Imò tradit, eandem molestiam passum esse Dauidem in suis ad Deum precibus, vt exclamare cogeretur: *Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei.* Quam orationem consulerem his, qui aduertunt in se ipsis cogitationum externarum importunam vim tempore diuini Officij. Sicut enim Dauid illa oratione dæmones fugabat, ita eosdem fugabit à nobis hæc oratio, si rectè vsurpetur.

Qui propriæ obligationis obliti ex proposito

Ff

eua-

Genes. 26.

Diabolus

attentio-

nem cordis

exturbat.

D. Gregor.

lib. 7. Mo-

ral. cap. 8.

Psal. 118.

Euagantes voluntariè non satisfaciunt recitationis obligationi. euagantur, vel euagationes voluntariè tolerant, cuiusmodi sunt multi, qui ita ad alia distrahuntur suis cogitationibus, vt neque memores sint, an recitauerint, & an fuerint cum aliis in choro

D. Thom.
2.2. q. 83.
art. 13.

(nam mente euoluunt tempore diuini Officij negotia, lites, pecunias, ac si essent in foro & in nundinis) hi omnem fructum impediunt, nec satis præcepto faciunt, imò & peccatum committunt, iuxta doctrinam sancti Thomæ. De quibus poterit dici cum sancto Cypriano: *Quomodo te audiri postulas, cum tu ipse non audias? vis esse Deum memorem tui cum rogas, quando tu ipse memor tui non sis?* Numquam dici poterunt orare Deum, qui mente à Deo aliena psallunt. Hinc

1. Reg. 1.
D. Chryf.
Hom. 1. de
Anna.

D. Chrysostramus, expendens quod dicitur de Anna matre Samuelis, quod scilicet orasset in conspectu Domini, ait, quod non sit dicendus orare in conspectu Domini, qui cogitationibus inutilibus vagatur per domum & per forum. Tandem concludit: *In conspectu Domini orat, qui orat vniuersam colligens mentem suam, nihil habens cum terra commercij, sed ad ipsum Deum totus commigrans, omni cogitatione humana ab animo depulsa.* Quam doctrinam repetit sanctus Doctor ad ea verba

Ephes. 5.

Apostoli Pauli, *Implemini Spiritu sancto, psallentes in cordibus*, expendens vltimum verbum *in cordibus*, quod explicat idem esse ac, *cum intelligentia, vt non os quidem verbum loquatur, mens autem extra versetur, sed vt lingua ab anima audiatur.* innuere volens, quod aliqui ita cantant, vt non audiantur ab anima ipsorum psallentium,

D. Bernar.
Serm. 47.
in Cantic.

quia non attendunt nec ad sensum, nec ad verba. Diuus Bernardus de istis agens euagationibus assererat, non solum esse vitandas vanas ociosas

que cogitationes ; sed insuper docebat , conan-
 dum esse contra eas , quæ psallentibus alicui Of-
 ficio Monasterij addictis quasi ex necessitate so-
 lent circa idem Officium mox arripiendum , siue
 absoluendum occurrere ; sed etiam contra eas ,
 quamuis ex genere suo bonas & sanctas , ortas ab
 his rebus , quas , paulò ante chori ingressum , le-
 gentes sacros libros , aut sacram audientes con-
 cionem hauserant Religiosi , vti Libro superiore Libro II.
 monuimus , concludens non minùs piè quàm cap. III.
 verè hanc auream sententiam iteratione dignam :
Spiritus enim sanctus illa hora gratum non recipit ,
quidquid aliud quàm debes , neglecto eo quod debes ,
obtuleris . Quæ conclusio si rectè expendatur , cla-
 rè ostendit , preces ac laudes , Deo sine mentis at-
 tentione oblatas , æquè haberi apud Deum , ac si
 essent minimè oblatæ , & ab Angelis sanctis Dei
 ministris , vti eodem Libro item aduertimus , ex- Libro IX.
 perientia irrefragabili duce , omnino reprobari . cap. IV.

Dum his doctrinis sanctorum Patrum atten-
 do , satis mirari non possum sensum eorum qui
 concedunt , posse nos obligationi recitationis sa-
 tisfacere sola integra verborum prolatione , li-
 cet mens voluntariè euagetur . Nondum assequi
 potui , quomodo istorum sensus cohæreat doctri-
 næ sanctorum Patrum Ecclesiæ . Magis consona Cassianus
 sacris Scripturis tradebat documenta sanctus Ab- Coll. I 0.
 bas Isaac , qui , differens de mentis euagationibus cap. 13.
 dum Psalmi decantantur , conclusit : *Numquam*
orat , quisquis etiam flexis genibus euagatione cor-
dis qualicumque distrahitur .

Ridentur à dæmonibus huiusmodi preces vo- à diabolo
 luntariis euagationibus expletæ , quia noue- Psalmidia
 runt non esse eas veras preces . Vlrpate ad euagatio-
 hanc nibus ex-
 plera.

Thren. i.
D Bernar.
de Interio-
ri domo
cap. 70.

hanc rem solitus erat diuus Bernardus illa verba
Ieremiæ, *Viderunt eam hostes, & deriserunt sab-
bata eius*, pro sabbato intelligens quietem psal-
lentium & orantium; nam isti corpore quiescunt,
sed corde animoque vagantur: & censentur co-
ram Deo tamquam absentes etiam corpore, iux-
ta illud celebre Iuristarum proloquium: *Absent
dicitur, qui licet corporaliter presens sit, absens
tamen animo & intellectu*. Risus itaque demonum
hostium prouocatur.

*Voluntaria
euagationes
Deo iniuriosæ
sunt.*

Deo item non modica irrogatur iniuria huius-
modi voluntariis euagationibus. Quemadmo-
dum si quis causam aliquam acturus cum Prin-
cipe viro, statim vel in ipso ingressu, vel in pro-
gressu sermonis auerteret faciem & discursum,
oculos etiam huc illucque diuertens, is profecto
iniuriam censeretur irrogare Principi cui adit,
& sibi thesaurizaret eius iracundiam: ita qui
acturus cum Deo de rebus altis, de peccatorum
remissione, de gratia obtinenda, diuertit cor &
cogitationes ab ipso Deo, iniuriam censebitur
grauem Deo irrogare, eiusque sibi thesaurizare
iustissimam iram. Videtur homuncio vel irride-
re Deum, sicuti irridebant Iudæi Christum Do-
minum, dum, genua flectentes, *Aue* dicebant
non honoris, sed ludi gratia; vel saltem, vt mi-
tius loquar, videtur velle cum Deo, cordium
scrutatore, agere eodem modo, quo cum altis
hominibus suæ conditionis agere soliti sunt ho-
mines versuti & impij, præsertim politici, in au-
lis Principum versantes: qui licet oderint ali-
quem, exteriùs tamen se ostendunt amicos, signa
exhibentes amoris & honoris, aperiendo caput,
manum quoque ad os deductam osculando, ver-
ba

*Politici si-
mulant a-
micitiam
quam non
habent.*

ba humilia proferendo, intus tamen odio ardent, nullo saltem veri amoris sensu afficiuntur, quemadmodum illis signis ostendere conantur. Hoc nefas censer sibi Deus, quia quasi homo corda non videns, nec scrutans renes tunc declaratur. De quo delicto conquestus est aliquando Deus per Hymnographum: *Dilexerunt eum in ore suo* (vel, Psal. 77. ut legitur in Psalterio Illyrico, *Osculati sunt eum labiis suis*) *cor autem eorum non erat rectum cum*

eo. Hæc querela non dirigitur tantummodò ad eos qui cogitationes omnino terrenas admittunt, dum preces persoluunt, sed etiam ad eos, qui cogitationes admittunt bonas quidem ex obiecto, quia sunt de Deo & de rebus diuinis, quales essent illæ, quæ ad materiam concionis vel ad Theologiæ studium possent spectare, ut paulò antè dicebamus cum diuo Bernardo. Si cui inter psalendum occurreret aliqua cogitatio opportuna concioni quam præparat, vel lectioni Scholasticæ Theologiæ quam exercet, & libens ac volens in ea moraretur, quamuis bona sit huiusmodi cogitatio, quia tamen speculatiua est, ad diuini officij rem non pertinens (nec enim ad Deum orandum & alloquendum inseruit, sed potiùs ad sciendum, & ad studendum) ideò non satisfacit muneri, sed peccati efficitur reus huiusmodi cogitationes admittens; aliquando à Deo puniendus graui pœna, nisi emendetur. Valdè irasci solet Deus euagantibus, & in eos seuerè animaduertit, quando emendationi non student.

Nota omnibus esse deberet vindicta, quam Deus de quodam Virginum Collegio sumpsit, quia attentè non recitabant diuinas preces. Euentum hoc loco describam ad nostram eruditionem.

Ff 3

nem.

Cogitationes studiorum tempore Psalmodiæ arcedenda.

Voluntariè euagantes à Deo puniuntur.

nem. In Collegio Virginum, quæ sub regimine & custodia sanctæ Lutgardis viuebant, diuine preces persoluebantur culpabili mentis euagatione. Quod intelligens Lutgardis, quæ infirma decumbebat, graui admonitione non cessabat reprehendere, vt emendationem suaderet. Verùm nihil obtinuit sancta Virgo; quare sex ante obitum suum mensibus, vocatis Sororibus, prædixit illis, quia nullam viderat emendationem, mox futuram aliquam diuinæ iræ grauem vltionem, his verbis: *Scio equidem, quod post decessum meum culpam hanc manus Domini in Sororibus vindicabit, & tunc memores verborum meorum, castigata cum multa humilitate se corrigent, & Dominus mox retrahet manum suam, quam iam extenderat ad vltionem.* Exitus prædictionem comprobauit: nam vbi illa excessit è vita, illicò dira pestis inuasit in illud Monasterium, & breuissimo temporis interuallo quatuordecim probatissimæ Sorores extinctæ sunt. Quia autem ceteræ Sorores infirmæ emendationem promiserunt, & opere expleuerunt, recitantes in posterum diuinum Officium qua par est attentione, Dominus manum suam retraxit, & pestis illicò euauit. Quod Deus in illis Virginibus indeo- tis exequi statuit, credendum est sæpius quoque euenire tum Capitulis, Collegiis, Conuentibus, seu Monasteriis, tum etiam singulis personis sine debita attentione psallentibus; cum videamus plurimas mortes immaturas aliquando accidere, etiam personis magnæ conditionis, non sine iactura tum publicæ tum priuatæ rei, licet tunc ignoremus causam huiusmodi euentuum. Vt- nam causa non sit hæc euagatio culpabilis in diu-

*Moniales
voluntariè
euagantes
in diuini
Officij reci-
tatione se-
uerè à Deo
puniuntur.*

Surius Iu-
nij 16.

*Multi Ec-
clesiastici
morte pu-
niuntur ob
volunta-
rias euaga-
tiones.*

ni Officij recitatione, quæ Dei iram concitans, ob
 grauem quæ ei irrogatur iniuriam à vili creatura,
 extorquet ab ipso vindictam. Multi pfallentium
 credunt se diuino Officio fecisse satis, quia cho-
 ro vnà cum aliis aut Canonicis, aut beneficiariis,
 aut Religiosis interfuerunt, & cantum vnà cum
 reliquis expleuerunt; qui tamen à Deo, cordium
 scrutatore acerrimoque iudice, grauissimæ cul-
 pæ declarabuntur rei, quia voluntariis se euaga-
 tionibus à rebus cantatis abduci sunt passi, alij
 cogitantes vana & indigna; alij librum Breuiarij
 magna leuitate euoluentes; alij vel Rubricas, vel
 Martyrologium, vel aliam Scripturam à re can-
 tata alienam percurrentes.

Quæ hucusque dicta sunt, intelliguntur de
 euagationibus, quæ culpa nostra aut admittun-
 tur aut tolerantur cum aduertentia. Quæ euaga-
 tiones accidunt nobis præter mentem, & præter
 consilium, imò contra voluntatem, etiam si per
 totum Officium durarent, non imputantur ad
 culpam, nec fructum impediunt orationis, vti
 rectè docebat sanctus Basilus; quia ex naturæ
 infirmitate à peccato debilitatæ oriuntur, nec vo-
 luntas illis assentitur, sed repugnat. Verba diui
 Basilij sunt ista: *Si debilitatus à peccato fixè nequis
 orare, quantumcumque potes te ipsum cohibeas, &
 Deus ignoscet, eò quòd non ex negligentia, sed
 ex fragilitate non potes vt oportet assistere coram eo.*
 In hoc collocandum est studium, vt resistamus
 quando aduertimus euagationes: si enim permit-
 tantur, tunc aliud ore, corde aliud profertur; &
 dum lingua exoraret Dominum, animus peccato
 inficeretur, quod Deus auertat ab omnibus.

*Euagatio-
 nes mentis
 inuolunta-
 ria non au-
 ferunt ma-
 ritum.*